

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Медичний факультет
Кафедра клінічної медицини

Силабус
нормативної освітньої компоненти

«Навчальна лікарська практика з внутрішньої медицини»

підготовки	магістра
спеціальності	222 «Медицина»
освітньо-професійна програма	«Медицина»

Луцьк–2022

Силабус освітньої компоненти «Навчальна лікарська практика з внутрішньої медицини» підготовки магістра, галузі знань 22 Охорона здоров'я, спеціальності 222 Медицина, за освітньо-професійною програмою Медицина.

Розробники:

Марчук Іван Петрович, старший викладач кафедри клінічної медицини

Силабус освітньої компоненти затверджено на засіданні кафедри клінічної медицини, протокол засідання кафедри № 1 від 31.08.2022 р.

Завідувач кафедри

Галей М. М.

© Марчук І. П., 2022 р.

I. ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика ОП
Денна форма навчання	22 Охорона здоров'я 222 Медицина Медицина Магістр	Нормативна. Цикл загальної підготовки
Кількість годин/кредитів 60 / 2		Рік навчання 5
		Семестр 10
		Лекції - 0 год.
		Лабораторні - 0 год.
НДЗ: немає		Самостійна робота – 56 год.
		Консультації - 4 год.
		Всього годин – 60 год.
		Форма контролю: проміжний контроль
Мова навчання		українська

II. Інформація про викладача

ПІБ

Марчук Іван Петрович

Науковий ступінь

Вчене звання

Посада:

Комунікація із студентами:

Старший викладач кафедри клінічної медицини

тел.: +380992328721

e-mail: marchuk.ivan@vnu.edu.ua

Консультації

графік консультацій розміщений на дошці

оголошень кафедри та в команді Microsoft Teams

Електронний курс на платформі Microsoft Teams

Посилання на електронний курс

Лаборант який забезпечує

проведення лабораторних робіт та

відпрацювань

Розклад занять:

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

1. Анотація курсу.

ОК «Навчальна лікарська практика з внутрішньої медицини» - є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми професійної підготовки. При вивченні дисципліни «Навчальна лікарська практика з внутрішньої медицини» студенти закріплюють знання, отримані під час вивчення пропедевтики внутрішньої медицини та дисципліни Внутрішня медицина. Предметом навчальної дисципліни є закріплення знань та умінь в умовах майбутньої професійної діяльності, які отримані в процесі вивчення основних теоретичних та клінічних дисциплін. За час виробничої практики в якості помічника лікаря терапевтичного стаціонару здобувачі вищої освіти повинні вивчити методи роботи лікарів різних спеціальностей терапевтичного профілю та набути практичного досвіду у таких напрямках майбутньої професійної діяльності:

- Принципи організації надання планової і невідкладної терапевтичної допомоги в Україні.
- Удосконалення опитування та фізикального обстеження пацієнтів із основними захворюваннями органів дихання, травлення, кровотворних органів та ендокринної системи.
- Оволодіння навичками трактування лабораторних і інструментальних методів дослідження у внутрішній медицині.
- Удосконалення навичок обґрунтування і формулювання діагнозу при основних захворюваннях органів дихання, травлення, кровотворних органів та ендокринної системи.
- Призначення лікування, первинна і вторинна профілактика при основних захворюваннях органів дихання, травлення, кровотворних органів та ендокринної системи.
- Оволодіння навичками надання невідкладної допомоги у клініці внутрішньої медицини.
- Застосування принципів етики та деонтології у практиці лікаря терапевтичного відділення.

2. Пререквізити та постреквізити.

Пререквізити (попередні дисципліни, результати навчання яких необхідні для навчання «Навчальна лікарська практика з внутрішньої медицини»): "Анатомія людини", "Фізіологія", "Гістологія, цитологія та ембріологія", "Медична біологія", "Мікробіологія, вірусологія та імунологія", "Біологічна та біоорганічна хімія", «Пропедевтика внутрішньої медицини», «Патофізіологія», «Патологічна анатомія», «Загальна хірургія», «Фармакологія», «Внутрішня медицина», «Неврологія».

Постреквізити (дисципліни, які будуть використовувати результати навчання даного курсу): «Інфекційні хвороби», «Внутрішня медицина».

3. Мета і завдання освітньої компоненти

Мета полягає у закріпленні практичних навичок у межах компетентностей та результатів навчання, визначених у освітньо-професійній програмі підготовки фахівців за спеціальністю 222 «Медицина» галузі знань 22 «Охорона здоров'я»: оволодіння основними маніпуляціями та методами діагностики для постановки діагнозу і вибору правильного методу лікування; формування відповідальності здобувача вищої освіти, як майбутнього фахівця за рівень своєї підготовки та її вдосконалення протягом навчання і професійної діяльності.

Основними завданнями практики є закріплення знань і умінь, одержаних при вивченні основних клінічних і теоретичних дисциплін (обстеження хворого, встановлення клінічного діагнозу, призначення лікування) і подальше вдосконалення практичних навичок, ознайомлення з організацією лікувальної справи та умовами роботи лікаря в сімейному відділі поліклініки, а також закріплення навичок санітарно-просвітницької роботи.

4. Результати навчання (компетентності)

Таблиця 2

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
Фахові компетентності (ФК)	ФК 10. Здатність до виконання медичних маніпуляцій.
Програмні результати Навчання (ПРН)	ПРН 1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

2. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Таблиця 3

№ з/п	Теми занять	СРС	Консультації
1.	Опитування та фізикальне обстеження пацієнтів із основними захворюваннями органів серцево-судинної, сечовидільної, кістково-м'язової систем та сполучної тканини.	8	
2.	Трактування результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження у клініці внутрішньої медицини: оцінка клінічних, біохімічних та бактеріологічних досліджень крові, сечі; даних інструментальних методів дослідження: ЕКГ; ультразвукова діагностика серця та органів сечовидільної системи; рентгендослідження органів грудної клітки та черевної порожнини, кісток та суглобів.	8	
3.	Обґрунтування і формулювання діагнозу при основних захворюваннях органів серцево-судинної, сечовидільної, кістково-м'язової систем та сполучної тканини.	8	
4.	Лікування, первинна і вторинна профілактика при основних захворюваннях органів серцево-судинної, сечовидільної, кістково-м'язової систем та сполучної тканини.	8	
5.	Навики ведення медичної документації терапевтичного стаціонару.	8	
6.	Лікування, первинна та вторинна профілактика основних захворювань органів серцево-судинної, сечовидільної, кістково-м'язової систем та сполучної тканини.	8	
7.	Надання невідкладної допомоги в ургентних ситуаціях (станах) при гострій серцевій недостатності; гострому коронарному синдромі (нестабільна стенокардія, інфаркт міокарда); нирковій коліці; гострій ревматичній лихоманці та ін.	8	
8.	Проміжний контроль		4
	Всього	56	4

Перелік практичних навичок, виконання яких має бути висвітлене у щоденнику практики:

1. Огляд хворого*
2. Вміння обґрунтувати та формулювати клінічний діагноз
3. Написання історії хвороби та іншої медичної документації.
4. Вимірювання артеріального тиску на верхніх та нижніх кінцівках*
5. Оцінка клінічного аналізу крові*
6. Оцінка клінічного біохімічного аналізу крові*
7. Оцінка загального аналізу сечі*
8. Оцінка бактеріологічного аналізу крові*
9. Аналіз ЕКГ*
10. Оцінка даних ехо-КГ*
11. Оцінка даних рентгенологічних обстежень серця
12. Оцінка даних рентгенологічних та ультразвукових обстежень органів сечової системи
13. Діагностика та надання невідкладної допомоги при ургентних станах у внутрішній медицині (серцевій недостатності, гіпертонічному кризі)
14. Діагностика та надання невідкладної допомоги при ургентних станах у внутрішній медицині (гострому коронарному синдрому)
15. Діагностика та надання невідкладної допомоги при ургентних станах у внутрішній медицині (гострій нирковій недостатності)
16. Діагностика та надання невідкладної допомоги при ургентних станах у внутрішній медицині (гострій ревматичній лихоманці)

Необхідно позначити які практичні навички виконувались протягом кожного дня, за підписом керівника з практики.

*-практичні навички що виконуються кожного дня

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Вивчення освітньої компоненти передбачає постійну роботу студентів на кожному занятті. Середовище під час проведення занять є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Студенти не повинні спізнюватися на заняття. Усі студенти відповідно до правил техніки безпеки мусять бути одягненими в білі халати. Перед початком заняття студенти повинні вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт-годинник тощо).

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf).

В освітньому процесі застосовується дві шкали оцінювання: багатобальна (200-бальна) шкала та 4-бальна шкала. Результати конвертуються із однієї шкали в іншу згідно із нижче наведеними правилами.

За результатами вивчення ОК здобувачі освіти складають залік (максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 200 балів).

Оцінювання поточної успішності здійснюється на кожному лабораторному занятті за 4-бальною шкалою (5 – «відмінно», 4 – «добре», 3 – «задовільно», 2 – «незадовільно»).

Рівень володіння теоретичними знаннями та оволодіння практичними компетентностями визначається за 4-бальною шкалою відповідно до підсумкових критеріїв, які зазначені нижче.

Оцінка за заняття (тему) є середньою арифметичною оцінкою цих трьох видів активності здобувача за 4-бальною шкалою.

Сукупність знань, умінь, навичок, компетентностей, які набуті здобувачем у процесі навчання з кожної теми орієнтовно оцінюються за такими критеріями:

– 5 ("відмінно") – здобувач бездоганно засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових джерел, логічно мислить і формує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

– 4 ("добре") – здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал заняття, володіє основними аспектами з джерел, аргументовано викладає його; володіє практичними навичками, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при виконанні практичних навичок;

– 3 ("задовільно") – здобувач в основному опанував теоретичними знаннями навчальної теми, орієнтується в рекомендованих джерелах, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, припускається помилок при виконанні практичних навичок;

– 2 ("незадовільно") – здобувач не опанував навчальний матеріал теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в джерелах, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Здобувач має отримати оцінку на кожному занятті. У разі пропуску заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання лабораторних занять, але не пізніше останнього тижня у відповідному семестрі. Якщо здобувач пропустив більше, ніж 3 практичні заняття, він має отримати дозвіл на їх відпрацювання у деканаті.

Відвідування занять здобувачами є обов'язковим та дає можливість отримати задекларовані у Галузевому стандарті спеціальності 222 Медицина та у освітній програмі «Медицина» загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях відповідно до встановленого порядку.

V. РЕГЛАМЕНТ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль проходить здійснюється по завершенню проходження практики.

Форма проведення підсумкового контролю – **проміжний контроль**, який включає контроль теоретичної і практичної підготовки:

- обстеження, встановлення клінічного діагнозу хворій дитині та плану лікування.

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється керівниками-викладачами практики від університету, шляхом контролю написання щоденників з практики. З метою контролю навичок, що засвоювалися та при відсутності можливості протягом практики виконати та проконтролювати виконання будь-яких практичних навичок, що передбачені програмою (наприклад надання невідкладної допомоги при невідкладних станах, оцінка результатів методів обстеження, що рідко проводять у клініці) керівник практики в будь-який день проводить їх перевірку шляхом вирішення ситуаційних задач та пропонує підготовлені результати різних методів дослідження для інтерпретації.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 200 балів. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок за 4-бальною шкалою під час вивчення дисципліни впродовж семестру, шляхом обчислення середнього арифметичного (далі – СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за 200-бальною шкалою таким чином:

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Не- достатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

«Виконано» виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання проміжного контролю викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 200 балів).

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 120 балів, він складає проміжний контроль під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 200. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

У разі наявності диплома молодшого спеціаліста (молодшого бакалавра, фахового молодшого бакалавра) можливе зарахування (перезарахування) певної кількості годин відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин (за попереднім погодженням з викладачем), відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до Положення про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачу необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально); не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць та ін. необхідно вказувати посилання на першоджерело.

Викладач і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про освіту». Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо з об'єктивних причин заняття пропущене, здобувач повністю відпрацьовує тему лабораторного заняття в присутності лаборанта та чергового викладача, що включає всі види активності здобувача та всі види його оцінювання, передбачені цим силабусом. День та години відпрацювання визначаються графіком консультацій, який оприлюднюється.

У випадку невиконання та не відпрацювання лабораторних робіт студент не допускається до підсумкового контролю та його підсумковий бал за поточний семестр не визначається.

Терміни проведення заліку, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом екзаменаційної сесії. У разі не складання іспиту, студент може перездати його двічі.

У відомості, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів за залік.

V. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
170–200	Відмінно	A	відмінне виконання
150–169	Дуже добре	B	вище середнього рівня
140–149	Добре	C	загалом хороша робота
130–139	Задовільно	D	непогано
122–129	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–121	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
170–200	Зараховано
150–169	
140–149	
130–139	
122–129	
1–121	Незараховано (необхідне перескладання)

Під час переведення та поновлення у Волинський національний університет імені Лесі Українки здобувачів освіти, які не навчалися за кредитно-модульною системою, отримані ними оцінки за 100-бальною шкалою переводяться у шкалу ECTS та 200-бальну шкалу відповідно до таблиці.

Шкала конвертування оцінки здобувачів освіти з ОК з 100-бальною у 200-бальну систему оцінювання

Оцінка в балах за 200-бальною шкалою	Оцінка в балах за 100-бальною шкалою	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
			оцінка	пояснення
170–200	90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
150–169	82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
140–149	75–81	Добре	C	загалом хороша робота
130–139	67–74	Задовільно	D	непогано
122–129	60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–121	1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перекладання

При перезарахуванні підсумкової оцінки з 100-системи оцінювання у 200 з ОК переведення здійснюється за мінімальним значенням.

VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Невідкладна медична допомога: Навч. посібник / К.М.Амосова, Б.Г.Безродний, О.А.Бур'янов, Б.М.Венцківський та ін.; За ред. Ф.С.Глумчера, В.Ф.Москаленка. – К.: Медицина, 2006. – 632 с.
2. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини. В 3 т. Том 1. «Нова книга», 2009. – 640 с.
3. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини. В 3 т. Том 2. «Нова книга», 2009. – 784 с.
4. Передерій В.Г., Ткач С.М. Основи внутрішньої медицини. В 3 т. Том 3. «Нова книга», 2010. – 1006 с.
5. Практикум з внутрішньої медицини: навч. пос. / К.М. Амосова, Л.Ф. Конопльова, Л.Л. Сидорова, Г.В. Мостбауер та ін. – К.: Український медичний вісник, 2012 р. – 416 с.

Допоміжна література

1. Наказ Міністерства освіти та науки № 1179 від 8.11.2021р «Про затвердження стандарту вищої освіти зі спеціальності 222 Медицина для другого (магістерського) рівня вищої освіти.
2. Анестезіологія та інтенсивна терапія: підручник / Ф.С. Глумчер, Л.П. Чепкий, Л.В. Усенко та ін.; за ред. Ф.С. Глумчера. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 336 с.
3. Електрокардіографічна діагностика і лікування в невідкладній кардіології. 2-е видання, доповнене. Скибчик В.А., Скибчик Я.В. 2020 – 164с.
4. Практичні аспекти сучасної кардіології. Видання 2-е, доповнене. Скибчик В.А., Соломенчук Т.М. 2019 – 424 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://moz.gov.ua/>
2. <http://umsa.edu.ua/>
3. http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20070319_128.html
4. <http://www.medscape.com>
5. <http://health-ua.com/>
6. <https://medprosvita.com.ua/>